7/1579

4-
1/5

T.C.
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI
Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı

Ankara

Sayı : B.15.O.APK.0.23.300- 742
Konu : Yazılı Soru Önergesi

21 NİSAN 2000

6988

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ : a) TBMM Başkanlığı'nın 21.03.2000 tarih ve KAN.KAR.MD.A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/1579-4572/10922 sayılı yazısı.
b) Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü'nün 24.03.2000 tarih ve B.02.0.KKG.0.12/106-186-1/1495 sayılı yazısı.

İstanbul Milletvekili Sayın Av. İsmail AYDINLI'nın Sayın Başbakanımıza tevcih ettiği ve kendileri adına Sayın Bakanımız tarafından cevaplandırılması tensip edilen, 7/1579-4572 esas no.lu yazılı soru önergesi, T.B.M.M. İç Tüzüğü'nün 98. Maddesi gereği cevaplandırılarak ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

M. Cumhur ERSÜMER
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı ve
Başbakan Yardımcısı

EKLER :
Ek-1 Önerge Cevabı (9 Sayfa)

DAĞITIM :
Gereği :
T.B.M.M. Bşk.

Bilgi :
Başbakanlık
Devlet Bakanlığı
(Sayın H. Hüsamettin ÖZKAN)

7/1579

5-116

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ SAYIN İSMAİL AYDINLI'NIN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVABI
(7/1579-4572)

Soru 1 :

Ankara Büyük Şehir Belediyesi'nin son bir yıl içinde ve özellikle de son aylarda doğal gaz satış fiyatlarına ne kadar zam yaptığını biliyor musunuz? Bu zamları normal karşılıyor musunuz?

Cevap 1 :

Doğal gaz dağıtımı yapan şirketler, kendi pazarlama stratejileri çerçevesinde BOTAŞ Genel Müdürlüğü'nden aldıkları gazın üzerine en son, Ek'te bir örneği yer alan 09 Ağustos 1997 tarih ve 23075 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Doğal Gaz Satış Fiyatı Tespit Kararı" 1997/2 no.lu Tebliğ'de belirtilen sınır dahilinde belli kar marjı koyarak kendi doğal gaz satış fiyatlarını belirlemeye yetkilidirler. Bakanlığım Teşkilat ve Görevleri Hakkında 505 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye istinaden, kamu yararı ve piyasa ihtiyaçlarını dikkate alarak yayımlanan, 1997/2 no.lu Tebliğ'de, dağıtım kuruluşlarının BOTAŞ Genel Müdürlüğü'nden aldıkları gazın şehirlerde konut, resmi daire ve ticarethane tüketicilerine uygulayacakları satış fiyatları için Alt sınır ve Üst sınırlar belirlemiştir. Buna göre; Alt sınır, BOTAŞ Genel Müdürlüğü'nün dağıtım kuruluşlarına uyguladığı satış fiyat bedeli, üst sınır ise; BOTAŞ Genel Müdürlüğü'nün dağıtım kuruluşlarına uyguladığı satış fiyatının %45 fazlası olarak belirlenmiştir.

Diğer taraftan BOTAŞ Genel Müdürlüğü'nce; dağıtım şirketlerine doğal gaz satış fiyatı ithalat şartları dikkate alınarak, her üç ayda bir $ bazında belirlenmektedir. Bu nedenle dağıtım kuruluşları, üç ay boyunca $ fiyatı sabit kalsa da kur değişimleri sebebiyle TL. olarak daha yüksek bir fiyattan gaz almakta, ancak kur değişimlerinden kaynaklanan bu artışları anında tüketiciye yansıtmaları, işletme ve satış şartları açısından mümkün olamamaktadır.

EGO Genel Müdürlüğü'nden edinilen doğal gaz satış fiyat bilgilerine göre, 1 Ocak 2000 tarihinden bugüne kadar TL. bazında %17 civarında fiyat artışı yapıldığı belirlenmiştir.

Soru 2 :

Bu zamları Hükümetin 2000 yılında enflasyonu %25'e indirme hedefleriyle bağdaşır buluyor musunuz, bulmuyorsanız adı geçen belediyeye ne gibi uyarı yapmayı ve önlem almayı düşünüyorsunuz?

Cevap 2 :

Doğal gaz alım fiyatları, uluslararası petrol ürünleri fiyat değişimlerine bağlı olarak değişim göstermektedir. Bu fiyatlar Ekim 1999 tarihinden itibaren hızla artış göstermiştir. 1 Ocak 2000 tarihi itibariyle alım fiyatlarındaki artış oranı %30'dur. 1999 Ekim ayından beri kümülatif artış oranı ise, %65'i geçmektedir. Ancak, hükümetimizin uyguladığı genel ekonomik politikalar çerçevesinde BOTAŞ Genel Müdürlüğü de dağıtım şirketleri fiyatlarını, mümkün olan en az ölçüde arttırmaya gayret göstermektedir. BOTAŞ Genel Müdürlüğü'nün 1 Ocak 2000 tarihinden bugüne kadar, dağıtım şirketlerine TL. bazında uyguladığı toplam artış, %13.05'dir. BOTAŞ Genel Müdürlüğü, nihai tüketiciye en az fiyat artışı yansıtmak amacıyla, 1 Ocak 2000 tarihinden itibaren formül fiyatlarında %17 oranında indirim yapmış ve 01 Mart 2000 tarihinden itibaren doğal gaz fiyatlarını TL.'na çevirerek yurtiçindeki kalorifer yakıtı fiyatlarına bağlamıştır.

BOTAŞ Genel Müdürlüğümüz, bir kamu kuruluşu olarak genel ekonomik politikalar çerçevesinde karlılığından vazgeçmektedir. Bu arada Bakanlığımca da şehirlerde dağıtım şirketlerinin uygulayabilecekleri satış fiyatı üst sınırının mesken ve ticarethaneler için, enflasyon oranı dikkate alınarak yeniden belirlenmesine ilişkin çalışmalar sürdürülmektedir.

Soru 3 :

Doğal gazın birim fiyatı dünyada nedir, Türkiye'ye kaça satılmakta, BOTAŞ'a kaça mal olmakta, Belediyeler BOTAŞ'tan kaça almakta ve ne kadar karla halka satmaktadır? Bunun önceden belirlenmiş belirli kuralları var mıdır, yoksa Belediyeler doğal gazı diledikleri fiyata satabilmekte midirler?

Cevap 3 :

BOTAŞ Genel Müdürlüğü'nün doğal gaz alım fiyatları, dünyadaki gaz fiyatları ile paralellik arz etmekte olup, uluslararası petrol ürünleri fiyatlarına dayalı formüller baz alınmaktadır. Buna göre, geçmiş 6 aylık ortalamalara göre baz alınan doğal gaz fiyatları, bu ürün fiyatlarındaki uluslararası piyasada yaşanan hızlı artış sonrası, hızla artış göstermiştir.

Dağıtım şirketleri, BOTAŞ Genel Müdürlüğü'nden aldıkları doğal gaz fiyatı üzerine 1997/2 no.lu Tebliğ gereği, en fazla %45 oranında bir artış yaparak kendi satış fiyatlarını belirleyebilmektedirler.

Soru 4 :

Doğalgaza bu gazı Türkiye'ye satan ülkeler zam yapmadan, belediyeler dilediklerince zam yapabilirler mi, Belediyelerin de Hükümetin enflasyonla mücadele programlarına uyma zorunluluğu yok mudur?

Cevap 4 :

Dağıtım şirketleri, doğal gazı BOTAŞ Genel Müdürlüğü'nden aldıkları fiyatın üzerine kendi maliyetlerini ve karlarını ilave ederek, %45 sınırı içerisinde kalmak koşuluyla doğal gaz satış fiyatlarını tespit etmektedirler. Bu arada, doğal gaz tüketimi ile tahsilatı arasında olan zaman farkı sebebiyle, dağıtım şirketleri fiyatları reel olarak eriyeceğinden, kur değişikliklerini de fiyatlandırma politikalarında dikkate almaktadırlar.

Soru 5 :

Belediyelerin doğalgaz, su, otobüs gibi hizmetler karşılığında halktan aldıkları ücretleri, borçlarını kapatmak ve gelişi güzel yatırımlarını finanse etmek için, keyfi ve aşırı olarak belirledikleri konusundaki iddialar hakkında ne düşünüyorsunuz?

Cevap 5 :

Bazı Belediyelerin hizmetler karşılığı toplanan ücretleri farklı yerlerde kullandıklarına ilişkin iddialar bulunmaktadır. EGO Genel Müdürlüğü'nün, BOTAŞ Genel Müdürlüğü'ne doğal gaz alımına ilişkin bugüne kadarki toplam borcu 127.5 Milyon ABD $'ıdır. Bu borç, Şubat 1996-Şubat 1997 tarihleri ile 1 Şubat 1999-30 Haziran 1999 tarihleri arasındaki gaz teslimatlarını kapsamaktadır. EGO Genel Müdürlüğü, Temmuz 1999 tarihinden beri, aldığı gazın bedelini günü gününe ödemektedir. EGO Genel Müdürlüğü ile eski borçlarını ödeme konusunda görüşmeler yapılmış ve bir mutabakat sağlanmıştır. Ancak, geçmiş borçlara ilişkin varılan hesap mutabakatına rağmen EGO Genel Müdürlüğü BOTAŞ Genel Müdürlüğü'ne ödemede bulunmamaktadır.

Soru 6 :

Belediyelerin aşırı ve keyfi zam yaptıkları iddialarına katılıyor musunuz, bu konuda tüketicilerin haklarını kim koruyacaktır, nasıl koruyacaktır?

Cevap 6 :

Belediyelerin, Bakanlığımca yayımlanan 1997/2 no.lu Tebliğ gereği belirlenen sınırı aşacak şekilde doğal gaz satış fiyatı belirlemeleri halinde, Bakanlığım Enerji İşleri Genel Müdürlüğü konuyu takip etmekle görevlidir. Ayrıca, hakları haleldar olan tüm tüketicilerin mahkemeye gitme ve haklarını arama yolları açıktır. Nitekim, tüketiciler tarafından EGO Genel Müdürlüğü hakkında bu konu ile ilgili birçok davanın açılmış olduğu da bilinmektedir.

Soru 7 :

Şiddetli geçen kış koşullarında ve meydana geldiği söylenen bazı olumsuzluklar ortamında, doğalgaz basıncının düştüğü ve tüketiciye doğalgaz yerine hava satıldığı, gaz yerine sayaçlara hava basıldığı, bazı yüksek kesimlerdeki konutlarda olumsuzluklar yaşandığı hakkındaki iddiaların aslı nedir, bu konularda yetkililerce halkın aydınlatılması düşünülmekte midir?

Cevap 7 :

Bilindiği üzere, içinde bulunduğumuz kış dönemi oldukça ağır geçmiş, buna paralel olarak da özellikle ısınmaya dayalı enerji ihtiyacı, Doğal Gaz Ana İletim Hattının en uç noktasında bulunan Ankara'da, oldukça yüksek bir düzeyde seyretmiştir. Ankara şehir şebekesinin uç noktalarında meydana gelen bu basınç düşüklüğünden, konutlarda ısınma amaçlı kullanılmakta olan cihazlar, bu yetersiz basınçtan dolayı yeterince çalışamamıştır.

Doğal gaz dağıtım hatları kapalı devre hatlar olup, sistemin içerisine hava girmesi ve konutlardaki doğal gaz hatlarından gaz yerine hava gelmesi (özellikle pişirme amaçlı kullanılan cihazların kullanımından kaynaklanan durumlar hariç) teknik olarak olmaması gereken bir durumdur. Özellikle konutlarda ısınma amaçlı kullanılan cihazlar, belirli bir basınç aralığında çalışması gereken cihazlar olup, bu cihazlar doğal gaz basıncının belli bir değerin altına düşmesi halinde kendiliğinden otomatik olarak kapatılması gereken cihazlardır. Isıtma cihazları açısından şehir şebekelerinin atmosfer ile teması olan noktalar,

7/1579 9-
120

cihazların çıkış noktalarıdır; ki bu cihazlar da belli basınç altına düşünce kendiliklerinden otomatik olarak kapandıkları için sistemin içerisine hava girmesi söz konusu değildir. Bu konuda zaman zaman özellikle medya aracılığı ile halka bilgi verilmektedir.

Soru 8 :

Kimi belediyelerin doğalgazdan sağladıkları gelirlerini artırmak için, BOTAŞ'ın uyarılarına karşın yeni abone yaptıkları doğru mudur?

Cevap 8 :

Ankara'da şehir içi gaz dağıtımını üstlenmiş olan EGO Genel Müdürlüğü, özellikle Ankara'nın yeni yerleşim ve gelişim yerlerinde abone kayıtları yapmaktadır. Bu durum, EGO Genel Müdürlüğü'nün kendilerine sözleşmeyle tahsis edilmiş çekiş miktarlarının (600 milyon m^3/yıl) çok üstünde gaz kullanmasına ve bu da özellikle konutların ısınma amaçlı gaz kullandığı kış aylarında BOTAŞ Genel Müdürlüğü'nün, Gaz İletim Sisteminin en uç noktasında bulunan Ankara'ya belli bir süre sonra gazı ulaştıramamasına sebebiyet vermektedir. Ankara'da çekilen fazla gaz sebebiyle, yine Ankara'ya ulaştırılamayan gaz probleminin gündeme gelmesi ve böylece Gaz Sisteminin dengesinin kurulamaması da, "Sözleşmesi gereği kesintili olan sanayi tesisleri" ile "sistemi gereği doğal gaz yerine başka bir yakıt da kullanabilen sanayi tesislerinin", gaz arzlarının BOTAŞ Genel Müdürlüğü'nce durdurulmasına neden olmaktadır.

EGO Genel Müdürlüğü, "abone kayıtlarının durdurulması" hususunda BOTAŞ Genel Müdürlüğü tarafından defalarca yazılı olarak ikaz edilmiştir.

Ancak, BOTAŞ Genel Müdürlüğü her şeye rağmen kesintili müşterilerinin ve çift yakıtlı müşterilerinin gazını kesmek suretiyle Ankara'nın ihtiyacı olan gazı temin etmiştir. EGO Genel Müdürlüğü, sözleşmesinde kendisine tahsis edilenden % 100 daha fazla gaz çekmesi nedeniyle bütün doğal gaz sistemi tüketimini tehlikeye sokmuştur. EGO Genel Müdürlüğü, BOTAŞ Genel Müdürlüğü'nün tüm uyarılarına rağmen abone kaydı yapmaya devam etmektedir.

Soru 9 :

Doğalgaz dağıtımının Belediyelerden alınarak özerk yada özel kurumlara devredilmesi konusunda çalışmalar var mıdır, varsa bunun neden ve sonuçları hakkında kamuoyunun

aydınlatılması düşünülmekte midir?

Cevap 9 :

397 sayılı KHK'nin 2. Maddesi uyarınca, şehirlerde BOTAŞ Genel Müdürlüğü'nün veya doğal gaz dağıtımı ile ilgili hizmet vermek üzere kurulmuş sermaye şirketlerinin; doğal gaz dağıtım tesisleri kurmasına, işletmesine ve bu gazın satışını yapmasına Bakanlar Kurulu'nca izin verilebilir. BOTAŞ Genel Müdürlüğü, doğal gazla ilgili hizmet vermek üzere kurulmuş ve kurulacak sermaye şirketlerine ortak olabilir. Bu şirketlerin ilk kuruluşundaki hisse nispetleri Bakanlar Kurulu'nca onaylanır.

Bakanlığım bünyesinde doğal gaz piyasası serbestleştirme çalışmaları kapsamında şehirlerde doğal gaz dağıtım hizmetinin de düzenlenmesine yönelik çalışmalara öncelik verilmektedir. Şehir içi doğal gaz dağıtım faaliyetleri, söz konusu çalışmaların sonucunda yürürlüğe girecek mevzuat dahilinde yeniden düzenlenecektir.

Söz konusu çalışmalar, mevcut mevzuatın yanı sıra doğal gaz piyasasının serbestleştirilmesi yönündeki çalışmalar da göz önünde bulundurularak hazırlanmış olup, bu çalışmada belediyelerin şehir doğal gaz dağıtım işinde tamamen devre dışı kalması söz konusu değildir. Belediyeler, şehirlerde doğal gaz dağıtımı yapmak üzere kurulan şirketlerde istedikleri takdirde belirli bir hisse oranında temsil edilebileceklerdir.

Soru 10 :

Gelecek yıllarda doğalgazda bu yılki sıkıntıların yaşanmaması için ne gibi önlemler alınmasını planlıyorsunuz?

Cevap 10 :

Yeni doğal gaz arz kaynaklarının devreye girmesi ile birlikte bu problemlerin ortadan kalkacağı düşünülmektedir. Bunlardan biri olan Mavi Akım Projesi için ilk gaz arzının 15 Nisan 2001 tarihinde olması planlanırken, İran Projesi için Doğu Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı'nın 2001 yılı içinde tamamlanarak devreye alınması planlanmaktadır. Ayrıca, sistem geliştirme yatırımlarına ve yeraltı depolama çalışmalarına da devam edilmektedir.

Mavi Akım Projesi :

Proje, Karadeniz'den geçecek boru hattı ile yılda 16 milyar m^3 doğal gazın Türkiye'ye sevkini içermektedir. Bu projenin Rusya topraklarından Karadeniz geçişi de dahil olmak üzere Samsun'da karaya çıktığı noktaya kadar olan bölümünün yapım ve işletim sorumluluğu ve mülkiyeti Rus tarafına, Türkiye topraklarında kalan bölümünün yapım ve işletim sorumluluğu Türk tarafına aittir. İthal edilecek gazın teslim noktası Samsun'dur.

Rusya tarafından kara ve deniz kısımlarında çalışmalar başlatılmıştır. Kara ve deniz kısımlarının borularının tamamı sipariş edilmiştir. Kara kısmında inşaat çalışmaları 3 Şubat 2000 tarihinde başlamıştır.

Samsun-Ankara bölümü ile ilgili olarak, hattı yapacak OHS Konsorsiyumu çalışmalara başlamış, 60 km. boru hattı döşenmiş 45-50 km.lik kanal açılmıştır.

Samsun-Ankara Projesi'nin tamamlanması ile boru hattı güzergahı üzerinde bulunan Samsun, Amasya, Çorum, Kırıkkale illerine doğal gaz arzı sağlamanın yanı sıra, söz konusu hattın mevcut ana iletim hattına irtibatlandırılmasıyla doğal gazın, çok yoğun tüketim talebi olan Batı Bölgesi'ne ulaştırılması imkanı da yaratılmış olacaktır.

BOTAŞ Genel Müdürlüğü ve Gazexport arasında imzalanan Protokol ile kararlaştırıldığı üzere, ilk gaz arzı 15 Nisan 2001 tarihinde başlayacaktır.

İran Projesi :

İran'dan, Türkiye'ye yılda 10 milyar m^3 doğal gaz sevkıyatına ilişkin Doğal Gaz Alım Satım Anlaşması'na göre; İran tarafından sevk edilecek gazın mülkiyeti ve riski Türk-İran sınırında BOTAŞ Genel Müdürlüğü'ne geçecek ve Türk-İran sınırına yakın ve İran topraklarında kurulacak ölçüm istasyonunda ölçülecektir.

İran gazının Türkiye'de taşınacağı Doğu Anadolu Doğal Gaz Ana İletim Hattı, bu hat ile Türkmen gazının da taşınması için hattın çapının değişmesi ve kredi temininde yaşanan güçlükler nedeniyle Anlaşmada öngörülen tarihte hazır olamamıştır.

7/1579

12-123

Tarafların projelerindeki gecikmelerden dolayı, teslimatların başlangıç tarihi 30 Temmuz 2001'e ertelenmiştir.

Mart 2000 itibarıyla gelinen nokta olarak; Doğu-Beyazıt-Erzurum hattı tamamlanmıştır, diğer bölümlerin (Erzurum-Sivas, Sivas-Kayseri-Ankara, Kayseri-Konya-Seydişehir) ihaleleri tamamlanarak ilgili firmalarla yapım sözleşmeleri imzalanmış, kredileri efektif hale getirilmiştir. Sahada boru hattı montaj çalışmaları devam etmekte olup, Doğu Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı'nın 2001 yılı içinde tamamlanarak devreye alınması planlanmaktadır. Sevkıyatların başlangıç tarihindeki değişiklik nedeniyle Alım Satım Kontratı'na ek Zeyil name ve gaz sevkıyatlarının teknik ve ticari olarak başlayabilmesi için çok önemli olan İşletme Anlaşmasına ilişkin çalışmalar BOTAŞ Genel Müdürlüğü ve NIGC ortak çalışma grupları tarafından sürdürülmektedir.

Tebliğ

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığından :

Doğal Gaz Satış Fiyatı Tespit Kararı Tebliği
1997/2

397 sayılı Doğal Gazın Kullanımı Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 1 inci maddesinin ikinci fıkrasına göre ithal edilen doğal gaz ile BOTAŞ tarafından satın alınan yerli doğal gazın satışı, satış fiyatının tespiti ve ülke içinde dağıtım yetkisi BOTAŞ'a ait bulunmaktadır.

Uluslararası enerji pazarındaki petrol ve petrol türevi yakıtların fiyatlarına bağlı olan ve her üç ayda bir değişen BOTAŞ'ın doğal gaz alım fiyatlarına paralel olarak BOTAŞ tarafından dağıtım kuruluşlarına uygulanan fiyatlarda değişmektedir.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 2 nci Maddesinin (e) fıkrası ile aynı Kanunun 505 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile değişik 10'uncu maddesinin (e) fıkrası hükümlerine istinaden kamu yararı ve piyasa ihtiyaçları dikkate alınarak dağıtım kuruluşlarının BOTAŞ'dan aldıkları gazın şehirlerde konut, resmi daire ve ticarethane tüketicilerine uygulayacakları satış fiyatları;

A) Konut, Ticarethane ve Sanayide uygulanacak tarife:

1 — Alt sınır; BOTAŞ'ın dağıtım kuruluşlarına satış fiyat bedeli uygulanır.

2 — Üst sınır; BOTAŞ'ın dağıtım kuruluşuna satış fiyatının % 45 fazlasını aşamaz.

B) Kamu Kurum ve Kuruluşlarında uygulanacak tarife:

Genel ve Katma Bütçeli İdareler ile okul, hastane gibi tüketicilere uygulayacakları fiyatlar 1997 Mali Yılı Bütçe Kanunu Gider Bütçesi Madde 51'de belirlenen tarife esasları üzerinden belirlenir.

Bu hususta daha önce çıkarılmış bulunan 8/2/1997 tarih ve 22902 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 1997/1 tebliği yürürlükten kaldırılmıştır.

Bu Tebliğ yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Tebliğ olunur.

Yürütme ve İdare Bölümü Sayfa : 32